

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 1. številka 115 - Cena 2,- liri

TRST, četrtek 27. septembra, 1945

Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-1. Tel. št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo.

Mi danes kot zmagovalci, zvesti in dovedni zavezniki velikih zaveznikov in v svesti si popolne, ne po naši krivdi okrnjene lastninske pravice do zemlje govornimo vsemu svetu: Pr. morskina in svobodoljubni Trst je prvč v svoji zgodovini po zaslugi slavne IV. armade in iz svoje astne sile izprevidel, da mu je možno uspešno in človeškega dostojanstva vredno življenje samo v Titovi, demokratični in svobodni Jugoslaviji.

Dr. METOD MIKUŽ, slovenski duhovnik

Italija kam? Naprej? Nazaj?

Italija je po tolikih letih fašističnega, imperialističnega politike, po tolikih razdejanih in tolikim trpljenju ena od evropskih držav, ki je najbolj potrebna miru in obnovi. Ali pa bo tega tudi deloma? Zagleda, da ne še kmalu. Po vseh, ki jih prinaša italijanski listi je nam vse preveč interesov za nared, za zdravo vse preveč ljudi, ki ima, po raje ribarjenje v Kalenu, kot pa ureditve življenja po ljudski volji.

Provlakcijske, potvarjanje, laži, tajno oboroževanje, skrajno populščanje fašizmom, prepredavanje obnove, to so sredstva, ki si jih polslužujejo terne, reakcionarne sile, vseh vrst.

V naslednjem nekaj primerov zadnjih dni.

«La Voce repubblicana» poroča, da organizira Quirinal nove oborožene, ilegalne oddelke, ki nosijo znak R. A. A. M. (reparti antitotalitari, antimilitaristi, monarchici), kar bi po domače pomenilo protifašisti, marksistični oddelki. Ra. ven dvorskih krogov podpirajo to organizacijo tudi veleposltniški krogi. Človeku se vsiljuje vprašanje, prot komu je oborožitev namenjena.

«La Voce della Sicilia» poroča, da razvija po Siciliji fevdalni lastniški veleposlovni veščinstvo separatistično delovanje ob podpiranju oboroženih tolp, za katere kupujejo orožje po najvišjih cenah, okročnim načelnikom pa dele nagrade, da to delovanje še se ne podpirajo, vsaj ne zadržujejo. Tudi tu je na mestu vprašanje: «Proti komu oborožitev?»

V Rimu je general Brunetto Brunetti podpisal 3. septembra 1945. okrožnico št. 678, v kateri opozarja razne karabinerske postaje, češ, da pripravljajo subverzijski elementi napade nanje in da se sploh znejejo terorističnih napadov, ki so obsega na javne zgradbe. List «Unitas», ki to vest prinaša, pravi tako: Medtem ko karabinerji so potvorenih in lažnih informacijah zasledujejo levitarje, strešje fašistični silovniki dejansko po življenju domoljubov - partizanov, trgajo se v Poljaki za orožje, drže tajne sestanke itd. Fašistični oddelki poljske reakcionarne vojske strahujejo cele italijanske province, strahujejo na karabinerje in kar je najlast-

normalen. To je bil 1.300 strokovnih Romanjuka. V toplem oblaku in v vsim instrumenti je tehtal preko 120 kg. V višini, okoli 10.000 m, je registriral temp. 35° pod ničlo.

Izkoriščanje železne rude pod rečno strugo

Dnjeprprotevska, Tass. — Po vednem raziskovanju so geolozi našli velika ležišča železne rude pod dnem reke Saksagan, v kirovskojem potočju. Izkoriščanje rud pod rečno strugo je bilo nevarno in negospodarsko. Broncajnje vode je stalno ogrožala rudarje. Pred vojno je bila v načrtu predložiti reke s posebnimi kanali, to da bi zahtevalo izkopavanje preko 50 milijonov kub. m zemlje in skalo, ob izredno visokih stroških.

Razstava zmage v SZ

Moskva, 26. Tass. — Sovjetski umetniki in kiparji se pripravljajo za vsesveto razstavo zmage, ki bo odprta novembra v Trektajskovi galeriji stik.

Nad dopisnik poroča iz Leningrada: «V ruska akademija umetnosti je ustvarila veliko sliko »Junaška obramba Stalingrada«. To delo je trajalo skoraj leto dni. Na delnik stolic za vojni slikarstvo, akademik prof. Franc, je večkrat obiskal Stalingrad, si ogledoval ruševine, govoril s veterani obrambnega boja in delal akcije na lieu mesta.

Trgovska pogodba med Čehoslovaško in Sovje sko zvezo

London, 25. — Radijeka postaja v Pragi je naznanila, da je čehoslovaški ministri ministri predložili Fierlinger objavil sklenitev trgovske pogodbe med Čehoslovaško in Sovjetsko zvezo. Pogodba predvideva izvoz izdelkov iz blaga, obnavil in poročila in Čehoslovaško v zame-ni za kovins, poljedelske prideleke in 25 tisoč ton namenskega premoga, od katerega je en del še prišel v Čehoslovaško.

Nov rekord v skoku s padalom

Moskva, 26. Tass. — Znamit padalec, major Vasilij Romanjuk, je postavil nov svetovni rekord v skoku s padalom. Včeraj, 25. septembra, je major vletel s letalca v bližini Moskve v dvočesturnem lovskem letalu. Ko je doletel dosegel višino 12.800 m, je drzni padalec odskočil. Padalo je odprl le v višini 800 m in tako preletel 12 km v zaprtem padalu. Pristanek je bil

Resolucija indijskega kongresa

Beograd, 26. Tanjug. — Kakor poroča Tass, je bilo v Bombaju otvorno zasedanje izvršnega odbora Indijskega narodnega kongresa. Zasedanju je prisostvovalo 225 članov odbora. Zasedanju je prisel z govorom predsednika kongresa Kallama Azadua, ki je podal kratek pregled dogodkov v državi po zadnjem zasedanju izvršnega odbora avgusta 1942. leta. Nad govornikom odrom so bila izpisana gesla: «Na svetu ne more biti svobode brez svobodne Indije», «Borit se ali umreti» in druge. Na zasedanju je bila sprejeta resolucija, v kateri se zavrača zadnji britanski predlog in zahteva popolna neodvisnost Indije. Kakor poroča Reuter, je v resoluciji rečeno, da je odbor kongresa kljub tržavam, proti katerim se je moral boriti kongres zato, da bi manifestiral voljo ljudstva po suverenosti oblasti, sklenil sedelovati v borbi na prihajajočih volitvah. Odbor je prepričan, da so mu prejšnja leta naložila dolžnost, da bojuje bitko za samostojnost Indije, vse do njenega zmagovelnega konca.

Prehod na okinitve odnosov s Francovo Španijo

London, 26. Tanjug. — Reuter poroča, da je glavni izvršni svet enega največjih britanskih sindikatov Zveze transportnih delavcev, katere tajnik je bil do nedavnih državni sekretar za inozemske zadeve Ernest Bevin, izdal resolucijo, v kateri se zahteva, da se s ta-koj podzvezniški koraki za prekinitve vseh trgovskih in diplomatskih odnosov s Francovo Španijo. V resoluciji se izražajo zaskrbljenosti vsled vesti, da zahteva Franco, da se udeleži mirovnih pogajanj, nato pa se dočeta: «Ali ogroža obstoj fašistne Španije varnost evropskih narodov. Nato je v resoluciji rečeno: «Mi odumamo, da je mogoo zagotoviti mir, ki je bil predviden na krmski konferenci, samo pod pogojem, da zamenja obstoječi režim v Španiji široka ljudska demokracija.»

500.000 poltičih ajeta'kov v španskih zračnih

Madrid, 26. Tanjug. Tass poroča, da v Španiji še nadalje zapirajo nasprotnike Francove republike, v Madridu je bilo v dveh tednih aretiranih 100 ljudi. Oseba, ki jih smatrajo kot najvernejše nasprotnike sedanjega režima, streljajo. Predpostavlja se, da je v Španiji okoli 500.000 političnih jetnikov.

10.000 številka moskovske „Pravde“

Dne 24. t. m. je izšla 10.000 številka «Pravde». Ob tej priliki piše uvodnik med drugim sledeče: «Iskja je naša 10.000 številka. To je velik in srecen dan v slavni zgodovini sovjetskega tiska. «Pravda» je izhajala vsak dan skoraj tri desetletja polna poročil o dogodkih, ki so imeli ogromno zgodovinsko nalogo. Dolga je pot našega ljudstva. Plemeniti so njegove tradicije. Milijoni in milijoni njegovih citateljcev ljubijo svoj list.

Prvi sestanek tangerske kom s je

Madrid, 26. VZN. — Zveleli smo, da se je voeraj nadzorstvena komisija mednarodnega tangerskega plačeval v fonde, ki naj bi postavili materialni temelj «Pravde», Ribi, ki so jih zaslužili v potu svojega obraza, so stalno dočekali v fond delavskoga Jaspasja klub vsem težavam in oviram, cenzurnim omejitvam in policijskim zatiranjem, aretacjam in deportacijam uradnikov in članov uredništva.

Po amnestiji na Poljskem

Varšava, 26. Tass. — Radkiewicz, poljski minister za javno varnost, je izjavil za tisk, da je v zvezi s amnestijo preko 5.000 članov Armie Kralowe in drugih organizacij zapustilo podtalno delovanje. Ker v nekaterih okrožjih iz tehničnih razlogov registracija še ni končana, se je vlada odločila podaljšati registracijo do 15. oktobra.

Kratke vesti

Trst, 26. Danos je jugoslovanska gospodarska komisija v Trstu preješla pismo od Zvezniške vojske uprave datirano z 21. t. m., v katerem odobrava izdelavo dveh mestov in uvoz potrebnih surovin, za katere je prišlo do zaključka med GRDA-o in Jugoslovanski državni železničniki.

Volitve na Madžarskem

Budimpešta, 26. Tass. — Ministri svet madžarske začasne vlade, so na najni sili sklenili, da se bodo volitve v madžarsko narodno skupščino vršile 4. novembra.

Volitve na Madžarskem

Budimpešta, 26. Tass. — Ministri svet madžarske začasne vlade, so na najni sili sklenili, da se bodo volitve v madžarsko narodno skupščino vršile 4. novembra.

Komunike jugoslovanskega veleposlanštva v Londonu o Trstu

Posvetovanje zunanjih ministrov se nadaljuje

London, 26. — Dopisnik Tanjuga javlja: Veleposlanstvo demokratične federacije Jugoslavije v Londonu je objavilo sledece poročilo: «Zadnje dni kažejo časopisi težnje, da prikazujejo internacionalizacijo Trsta kot zadovoljivo, kompromisno rešitev tržaške vprašanja. Zaradi tega je veleposlanstvo pooblašeno, da natanko določi stališče jugoslovanske vlade glede tega vprašanja.

Molotov o anglo-sovjetskih odnosih

London, 26. — Po poročilu agencije Reuter je Molotov pri nekem sprejemu v angleškem društvu za kulturne zveze z ZSSR dejal Bevinu: Čeprav na tem zasedanju Sveta zunanjih ministrov niso mogli doseči popolnega sporazuma v vseh vprašanjih, bodo ama prihodnjem zasedanju obravnavali vsako stvar gladko in lojalno.

Poročila o konferenci

Washington, 25. Reuter. — Potukajnjih avtoritativnih virov pričakujejo, da se bo ameriški zunanji minister James F. Byrnes povrnil v Washington v soboto z londonskega Sveta zunanjih ministrov. Svet bo prapustil svoje nedokončano delo namestnikom v nadaljnje razglabljanje do novega zasedanja.

Paris, 26. — General De Gaulle je včeraj sprejel ministra De Gasperiya na njegovim povratku iz Londona.

Čehoslovaški tisk o Trstu

Beograd, 26. Tanjug. — Dopisnik Tanjuga poroča iz Prage, da vsa praki in pokrajinski tisk kakor tudi tisk Slovačke posevča vs oca konferenci v Londonu mnogo pozornosti vprašanju meja med Jugoslavijo in Italijo, a posebno vprašanju Trsta. Današnji časopis priobčuje izjavo podpredsednika vlade Kardelja o federalnem statusu Trsta.

Notranja konsolidacija Jugoslavije

Nečastno spletkarjenje izdajalskih emigrantov

Tanjug, 26. — Nekateri tuje agencije in časopisi so objavili vest, da so Slobodan Jovanović, Jovo Banjanin, Milan Gavrilović in še nekatere druge osebe iz emigracije izročili svetu ministrov v Londonu spomenico, v kateri po obvestilih podajajo, da režim v Jugoslaviji nima nikogar skupnega z demokracijo in svobodo in da v dežel vlada diktatorska komunistična stranka. V tej spomenici se podčrta zahteva, naj se osnuje nova vlada iz vseh demokratskih strank, vseh ki komunistično-demokratsko stranko, različno od sedanje komunistične partije. Na koncu se zahteva od zaveznikov, naj v Jugoslavijo pošljejo mislijo, ki bo nadzorovala volitve v Jugoslaviji, kjer se je baje državljanska vojna že začela.

Svetovna sindikalna konferenca

Paris, 26. — V Parizu se je pričela svetovna konferenca strokovnih zvez. Izvoljenih je bilo 7 predsednikov in vrtilo se je priprava za diskusijo o ustanovitvi svetovne strokovne organizacije.

Prvi razgovor med komisijo JA in ZVU

Trst, 25. — Komisija za vojni plen Jugoslovanske Armade, ki je v nedeljo prišla v Trst, nadaljuje a svojim delom. Po izjavi leta te komisije tov generalmajorja Dušana Kvedra, potokajo pogajanja z zavezniki v najljepšem redu. V komisiji so Jugoslovani: tov. generalmajor Dušan Kveder, polkovnik Pehaček Rado, major Dejanović Milik, marširski polkovnik Renčelj Kazimir, major Cunder Stane, kapetan Piper Milovan, ter sekretarja major Mikš Mihajlo in kapetan Žegore Jozo. Od zaveznikov so v komisiji: brigadir W. H. D. Ritchie, C. B. E., brigadir R. A. T.

24.746 ton blaga za Jugoslavijo v tržaškem pristanišču

Trst, 26. V tržaškem pristanišču je zaskladnih 14 ladij s tovorom UNRRA-inega blaga za Jugoslavijo. Skupna teža natovljenega blaga na teh ladjah znaša 24.746 ton.

Nemiri in Italiji

Rim, 26. Reuter. — Trije ljudje so bili ubiti, več drugih pa ranjenih, ko so karabinerji streljali v množico 10.000 demonstrantov pred prehranjevalnim uradom v Lecce v Apuliji. Neredi se ponavljajo že več dni. Streljanje je se je pričelo danos, ko so demonstranti obvladali nekaj policijskih in jim odvzeli orožje. Vlada je odredila preskavo. Pravi, da je red spet vzpostavljen.

Borba za demokratičnost Španije

Soija, 26. Tass. — Po poročilu so, ljubečka radija, je bilo na iniciativno Zveze bolgarskih prostovoljcev v mednarod, njih brigadah v Španiji sikicano zborovanje za ustanovitev bolgarskega protifašističnega odbora za obrambo španske demokracije. Zborovanje je otvoril generalni poročnik Kozlovski, ki je predsednik iniciativnega odbora. Poudaril je, da španska ljudstvo ne miruje pod jarmom fašistične diktature, temveč nadaljuje z borbo za demokratičnost Španije. «Svobodoljubna Španija ni polovična orojka, je dejal Kozlovski. «Armada odpora se vztrajno bori za pravico obstoja demokracije na španskih tleh.

Prvi razgovor med komisijo JA in ZVU

Trst, 25. — Komisija za vojni plen Jugoslovanske Armade, ki je v nedeljo prišla v Trst, nadaljuje a svojim delom. Po izjavi leta te komisije tov generalmajorja Dušana Kvedra, potokajo pogajanja z zavezniki v najljepšem redu. V komisiji so Jugoslovani: tov. generalmajor Dušan Kveder, polkovnik Pehaček Rado, major Dejanović Milik, marširski polkovnik Renčelj Kazimir, major Cunder Stane, kapetan Piper Milovan, ter sekretarja major Mikš Mihajlo in kapetan Žegore Jozo. Od zaveznikov so v komisiji: brigadir W. H. D. Ritchie, C. B. E., brigadir R. A. T.

eto tudi z borbo nedvomno pričalo pred vsem svetom. Te ga značaja ni moglo izbrisati petindvajsetletno fašistično nasilje, temmanj pa ga more izbrisati papirna gonja njegovih naslednikov.

Etnološko načelo

Svet zunanjih ministrov petih zaveznikov narodov je na svojem sestanku 19. septembra 1945, v zvezi z določitvijo meje med Italijo in Jugoslavijo, sklenil, da morajo tajniki proučiti na licu mesta vprašanje italijano-jugoslovanske meje in poročiti svetu poročilo na podlagi sledočih točk:

1. podatki poročilo o mejni trti ki naj bo načelno etnološka

2. podatki poročilo o pogodbi za mednarodni režim, ki bi zagotovilo, da bi mogla pristančiska in luške naprave v Trstu pod enakimi pogoji izkoristiti vsa mednarodna trgovina, Jugoslavija, Italija in države srednje Evrope tako kot je slučaj pri drugih prostih lukah na svetu.

Meja med Jugoslavijo in Italijo mora biti torej načelno etnološka. To pomeni: meja med Jugoslavijo in Italijo mora biti predvsem narodnostna, a upoštevati mora vse one momente, zaradi katerih se etnološko načelo razlikuje od ožke narodnostnega načela. Narodnostno načelo upošteva samo dejstvo jezikovne pripadnosti prebivalstva; zato je to načelo abstraktno in ne more samo tako stažiti za podlago pri določanju meje med dvema deželama. V nasprotju z narodnostnim načelom, pa je etnološko načelo konkretnije, ker poleg narodnostnega momenta upošteva tudi celostno osemnja, njegove gospodarske, geografske in prometne momente, ki skupno z narodnostnim dajejo pokrajini njen etnološki značaj. Tako imamo lahko primere, kjer se narodnostni moment križa z etnološkim, in obratno; v vseh podobnih primerih pa ne more biti etnološko zgolj narodnostno stališče, ampak izključno etnološko načelo.

Tako na primer Francozi, Nemci in Italijani v Soici spajajo

narodnostno k ostalim francoskim, odnosno Nemcem in Italijanom; etnološko pa tvorijo zakončene teritorije, gospodarsko, socialno, kulturno in politično skupnost in zato ena narod. Prebivalci Valle d'Aosta so narodnostno Francozi, etnološko pa spadajo k Italiji. Isto velja (odnosno je veljalo) za kočevske Nemce, za povoljske Nemce, itd.

Štiten je problem Trsta, Reke, Pulje, Tričta itd., za Julijsko krajino: etnološko torižo celoto, ki je tesno povezana z

raznim naravnim zaletjem; narodnostno so otoki z italijanskim prebivalstvom, a to dejstvo ne more vplivati na slovanstvo etnološki značaj Julijske krajine, ki je del Jugoslavije.

z etnološkega stališča, ki tvori osnovo, na podlagi katere je svet zunanjih ministrov petih zaveznikov sklenil, da mora biti zaščitana meja med

Jugoslavijo in Italijo, ni torej nobenega dvoma, da spada v Julijsko krajino, a tudi to nesorno dejstvo bi za nas ne moglo biti odločilno, če ne bi narod sam, ki stoji na trdnjenju prebiva v teh krajih, odločno izjavil svoje volje in se svobodno opredelil za novo Jugoslavijo.

Svoje volje do priključitve tukajšnjemu prebivalstvu ne kaže noben danes. To svojo voljo, ki je viden dokaz pravilnosti etnološkega načela, je naše ljudstvo izjavilo s svojimi borbi tu in tam, ki je se skoro ves italijanski narod navdušenostno ploskal

Kuščiničevemu širokoustnemu severoval v fašistično zmago. Časne, a redke so bile tarlatne največjih sinov italijanskega naroda, ki so stopili na stran partizovanih, antifašističnih borcev. Rsdki, a bili so. Tudi italijanski antifašistični borci znanih in skrivanih vrstah s slovenskimi borci in skupno vodili krvavo borbo do končne zmage. To so nepopravna dejstva, za nekatero govornic, podvržene kroničnim spletkarjem, morda neljuba, a nendarle dejstva. In ta dejstva so nov dokaz o pravilnosti etnološkega načela, ker samo na podlagi skupnih interesov je mogoče tudi borbeno skupnost, ki bi jih jezikovne različice v Jugoslaviji etnološki značaj Julijske krajine dobil svoj pravi krst in vsak poskus razčlenjanja je namojno neuspešen. Zato pravice in s tem neodpustljivo politično napako.

Vik in krič, ki ga členejo reacionarni krogi, češ da je v načelu pretično italijanski krajine, je samo imperialistična krinka za nadaljevanje politične in antifašistični borci znanih in skrivanih vrstah s slovenskimi borci in skupno vodili krvavo borbo do končne zmage. To so nepopravna dejstva, za nekatero govornic, podvržene kroničnim spletkarjem, morda neljuba, a nendarle dejstva. In ta dejstva so nov dokaz o pravilnosti etnološkega načela, ker samo na podlagi skupnih interesov je mogoče tudi borbeno skupnost, ki bi jih jezikovne različice v Jugoslaviji etnološki značaj Julijske krajine dobil svoj pravi krst in vsak poskus razčlenjanja je namojno neuspešen. Zato pravice in s tem neodpustljivo politično napako.

Prvi razgovor med komisijo JA in ZVU

Trst, 25. — Komisija za vojni plen Jugoslovanske Armade, ki je v nedeljo prišla v Trst, nadaljuje a svojim delom. Po izjavi leta te komisije tov generalmajorja Dušana Kvedra, potokajo pogajanja z zavezniki v najljepšem redu. V komisiji so Jugoslovani: tov. generalmajor Dušan Kveder, polkovnik Pehaček Rado, major Dejanović Milik, marširski polkovnik Renčelj Kazimir, major Cunder Stane, kapetan Piper Milovan, ter sekretarja major Mikš Mihajlo in kapetan Žegore Jozo. Od zaveznikov so v komisiji: brigadir W. H. D. Ritchie, C. B. E., brigadir R. A. T.

24.746 ton blaga za Jugoslavijo v tržaškem pristanišču

Trst, 26. V tržaškem pristanišču je zaskladnih 14 ladij s tovorom UNRRA-inega blaga za Jugoslavijo. Skupna teža natovljenega blaga na teh ladjah znaša 24.746 ton.

Ljudska oblast je zagotovljena le v Jugoslaviji

Sestanek aktivistov iz Tržiča in okolice
Tržič, 25. — Danes popoldne so imeli aktivisti iz vseh bližnjih krajev in iz Tržiča pomembnega sestanka. Razpravljali so o dveh vprašanjih, o stavki in o usodi vse države. Na zborovanju so govorili tovariši Bera Ruggero, ki je prišel iz Trsta, Pietri Edoardo, Comar in drugi.

Tovariš Bera je v svojem govoru opozoril na pomen stavk, ki je odraz akrajnega odpora ne le vseh delavskih razredov, marveč prav vsega prebivalstva države, ki mu preti sprico okoliščine, da v Trstu in Tržiču, in Milijah in drugod, ne bo več dela po tovarnah za letala in ladjedelnih, da se bo moralo strokovno izobraženo in kvalificirano delavstvo odrediti svojemu položaju in planiti v borbo za kruh tudi s krampom in lopato, ako naj delala še nadalje ostane v okviru Italije, katere industrija nima in ne more imeti nobene bodočnosti. Poudaril je, da ljudstvo, ki se je za čeno ogromnih žrtev v borbi proti fašizmu samo osvobodilo, nikoli ni in tudi sedaj ne odklanja sodelovanja, za zavezanikom. Hoče pa, da se realizira in utrdi realni, demokratska ljudska oblast. Ljudska oblast pa se bo utrnila dejansko in v popolni meri zgolj v okviru demokratske in federativne Jugoslavije, enako kakor bo delavskemu razredu, kmetu, obrtniku in intelektualcu le v njenem okviru zagotovljeno delo, odmerjeno po kvalifikacijah in sposobnostih vsakega posredca in na osnovi takega dela tudi realni blagostanje.

Priznane morajo biti vse pravice

Dve resoluciji sindikalnih organizatorjev na ameriških ladjah
Govor tov. Comar-a
Tudi tov. Comar je poudaril, da so reakcionariji izkoriščevalci ljudstva, ki so sprico množestvenih odstupov ljudi iz tovarnih izjav stavk, dejansko zagrožili za budo in gospodarskim suženjstvom ne le delavskemu razredu, nego vsem kategorijam prebivalstva naše države, ne le delavcem, marveč tudi kmetom, trgovcem, intelektualcem in malim posameznikom. Če reakciji t prvi korak v borbi proti delavskim množicam uspe, bodo verjetno že prihodnji teden sledili nadaljnji množestveni odstopi. Brezposelnost, odpad sihernega zasuha, ki se dan za dnem večala in njune neposredne posledice bi prišle do izraza tudi za srednji stan, za obrtništvo in trgovce. Edini, ki bi imeli od tega korist, bi bili maloštevilni velika kapitalisti. In prav ti bi hoteli, da bi ljudje umirali od lakote, da bi

Trst, 24. — Vodstvo stavke je sprejelo sindikalne organizatorje na ameriških ladjah, ki se trenutno nahajajo v tržaškem pristanišču. Oni so popolnoma razumeli misel sedanje stavke in so izjavili svojo popolno solidarnost z delavci. Na konferenci, ki so jo imeli na ladi, so izglasovali resolucijo, ki se glasi:

Podpisani člani Nacionalne unije ameriških pomorskih (organizacijski odbor industrije) smo popolnoma solidarni z zahvalami delavskemu razredu, ki je v stavki v Trstu in se zavedamo, da brezposelnost delavskih množic prinaša zgolj bedo in lakoto, medtem ko sindikalna aktivnost lahko izboljša življenske pogoje. Razen tega so ameriški delavci poslali resolucijo svojemu listu, Ugotavljajo, da je proglašena

Težka industrija v Trstu se ne more obnoviti

Izjave g. polk. Bowmana na časnarski konferenci
Trst, 24. — Na današnji časnarski konferenci je polkovnik Bowman rekel med drugim, da se nahaja v tržaškem pristanišču 14 ladij s potrebnimi za civiliste in vojaščinu v Avstriji in drugod. Ker imajo priti še druge ladje, je potrebno, da te ladje čimprej zatorvorijo in da se napravi prostor novim ladjam, ki jih pridajkujejo. V interesu prebivalstva je torej, da se dela razstavljanja nadaljuje. Zavezniki nimajo namena zaustaviti prihoda novih ladij. Zaradi stavke pa pristanišče stoji. ZVVU bi lahko podvela ukrepe, vendar je raji počakala 24 ur, toda dnu ne mora, če se bo to stanje nadaljevalo, bo ZVVU prišlo na uporabi pri iztovarjanju nemške vojne ujetnikov, čeprav se je ZVVU vedno izogibala, da uporabi nemške ujetnike zato, da je zapolnila civiliste. Sedaj pa ne bo mogel ZVVU nihče oditi, če se bo proti svoji volji morala posluževati nemških vojnih ujetnikov. Vendar pa se lahko zgodi, da bo nastalo vprašanje, ali se bodo civilisti sploh lahko vrnili na delo, če bodo zavezniki oblasti morale podvesti ta ukrep, in do delo dobro opravljeno.

Nato je nadaljeval, da ni bilo mogoče najti zadostnega števila delavcev za javna dela, čeprav je bilo predloženi mnogo prošelj za podporo brezposelnim, kajti delavci iz te pokrajine kot delavci čezga sveta opravljajo najrajši tista dela, za katere so usposobljeni. Rekel je, da so leta 1930. morale v Ameriki mnoge osebe, med njimi tudi nekateri njegovi tovariši, zapustiti svoj poklic in delati pri javnih delih. »Moral bi biti čudež, je rekel, da bi tržaški delavci lahko delali tudi v bodoče delo, kot so ga delali dotlej, sicer pa to velja za vse delavce sveta. Čimprej se bodo delavci prilagodili novemu položaju, tem prej bo vzpostavljeno normalno stanje.

Polkovnik je nato dejal, da stavka ni naprejala proti ZVVU, temveč proti delodajalcem, ki odpuščajo delavce iz službe potem, ko je ZVVU pristala pod pritiskom delodajalcev na odpustitveno, proučivši predhodno vse okoliščine. Stavka ima gospodarski značaj, vendar ji nekaj elementov polikusa dati politično barvo, kajti zvedel je o razširjanju letakov in o nekaterih političnih govorih. Tov. Pahor je zagotovil, da stavka nima nobene politične podlage. Polkovnik je nato odgovoril, da po informacijah, ki jih je prejel, ne more ugotoviti, ali je politična barva stavke privatna iniciativa, ali uradno stališče.

Kako se je kalilo jeklo

Kakšen je to svinjak — je zagrmel Cernjak. Kaj ste so zleknili kot svinje? — se je dregnol ob one, ki so ležali. Eden od kozakov se je vsedel in oocno zamrmal. — Kaj se dereš? Mi imamo svoje godrnjače. — Kaj! — je planil Cernjak — S kom se ti razgovarjaš, paši go beo! Jaz sem polkovnik Cernjak! Si razumel, paši sin? Dvignite se takoj, drugače boste vsi tepeni! — je ves razjarjen v stražnici tekal polkovnik. — Za minuto poiščite ves gnoj, pospravite postelje, svoje gozbe spravite v človeško kobilico. Komu ste podobni? Niste kozaki, temveč navadna drhal. — Njegovi besednosti ni bilo meja. Divje je sunil z nogo ikaf s pomijami, ki je stal na hodniku. — Kapetan ni za njim zaostajal. Z obilo povkami uporabljalje korobilo je naganjal tenobe s postelj.

Ljudska oblast je zagotovljena le v Jugoslaviji

Trst, 26. V Jakičevem paviljonu v Ljubljani se je otvorila razstava tržaških umetnikov, ki obsega 127 del. Razstavljeni umetniki, Ba stianutto, Bemblina, Cesar, Gejdič, Grom, Lotta, Lukežič, Lupieri, Me neghini, Moro, Spacal, Svara in Zam degiascovo. Od teh so 4 Slovenci in 9 Italijanov.

Furlanski kmetje za stavkajoče

Tudi Furlanija je dokazala svojo tesno povezanost z industrijskimi središči. Furlanski kmetje v San Pier d'Isonzo, Staranzano, San Canziano d'Isonzo, Vermigliano, Ronke, Turjak, Gradiška in ostale bližnje vase v vzhodni Furlaniji so organizirali prehabne komisije, ki so takoj začele zbirati hrano za stavkajoče delavce. Kmečki delavci niso zahtevali za to hrano nič več kot povrnitev stroškov. V celii Furlaniji ni bilo nobenega incidenta. Povsod se je vidno odražala solidarnost kmetov in delavcev. Ta veliki uspeh poudarja posebno industrijski delavci v Tržiču in Gorici in so prepričani, da bo v kratkem napočil čas, ko bodo tudi industrijski delavci s svojimi produkti obilno nagradili svoje tovarise kmete za njihovo lepo in plemenito gesto.

Hočemo Trst v Jugoslaviji

Komitat prvga oddelka V. delavnice v tržaških ladjedelnih, ki ima svojo italijansko-slovensko antifašistično zvezo, je poslal delegatno razmetilno konferenco v Londonu sledeč telegram:

«Člani Delavske enotnosti tržaških ladjedelnice V. delavnice zahtevajo resnično svobodo in priključitev k napredni, demokratični, federativni Jugoslaviji. Zahtevamo svobodo za delovno ljudstvo, ki si je priborilo pravico po zaslugah svojih najboljših sinov, ki so padli v borbi za resnično svobodo demokratiških narodov. Zato zahtevamo, da se spustijoje Atlantska povelja in samoodloča narodov, kar smo že dokazali z spontano manifestacijjo, z zbiranjem podpisov za priključitev k demokratični federativni Jugoslaviji.

Delegati, prisotni na konferenci, naj vzamejo na znanje te izjave in želje, da se uredišjo zahteve naše pokrajine s tem, da se Juljske krajinje združijo z novo, Titovo Jugoslavijo.

Naša nova knjižna založba

Vleed 25 letnega načrta uniovanja vsega, kar je dišalo po slovenskem, ni nikak čudež, ako eručmo Slovenca, Slovenko, katerim zmanjje materinsčine se omejuje na domače narečje, mnogokrat zelo neprimerno pomešano z italijanskimi spakedrankami valeđ matega besednega zaklada v materinski. Odpraviti to je naloga šole in primerne slovenske knjige.

Pustošenje gozdov

V tržaški okolici se opaža vedno hušje pustošenje je itak izčrpanih gozdov. Ljudje se sprašujejo, kaj bo, ako se ne prepreči stalno sekanje. Vaska vs razpravlja o nadeležu, kako bi se postavila straža in kako naj bi se spet zasadijo novo drevje. Problem je tudi v sadikah, ker je potrebno več milijonov mladih borov. Narodno osvobodilni odbori se obračajo k ZVVU-u in zahtevajo naj se v tem pogledu kaj ukrene.

Šentjacobsko prosvetno društvo „Ivan Canhar“

prideji v dobro, dne 29. t. m. ob 20. uri, v avtoni «Casa del lavoratore portuale», kulturno prireditelje z bogatim spredom, ki bo obsegal petje, glasbene točke, grokaz, recitacije, nastop pionirjev itd. Pozivamo vse prijatelje in ljubitelje slovenske ljudske umetnosti, da napolijno dvorano do zadnjega kotička. Cisti dobiček prireditelj gre v korist fonda za šolanje naših dijakov.

Ukinitev bonov za obleke

Veljavnost bonov za nakup množičnih oblačil se podaljša do 29. t. m. Po 29. septembru bo veljavnost teh bonov ukinjena, dokler ne bo občinaki urad ugotovil količine odgovarjajočega blaga. Občinski urad pa bo kljub temu sprejemale nove prošnje za boni vseh upravičencev (vojnih ujetnikov, političnih internerancev in onih, ki se vračajo iz koncentracijskih taborišč). Te prošnje pa ne bodo rešene, dokler se ne ugotovi razpoložljiva količina blaga.

Gledališče Verdi

V četrtek bo koncert pod vodstvom Herberta Karayan, Invazija se bo glasba Haydna, Beethovna in Straussa.

Širite „Primorski dnevnik“

— In ti radi česa? — se je obrnil Cernjak na Dolinka. — Vstani pred gospodom polkovnikom! — je smejal kapetan. Dolnik je počasi in težko vstal a poda. — Za kaj si ti tu, vprašam? — je ponovil Cernjak. Dolnik je nekaj hipov gledal v zasukanje polkovnikove brke, njegov gladko obrbit obraz, na lēt nove ekereke, z emajlirano kokardo, in nenadoma mu je sinila nemurna misel: morda se bo kaj zgodilo. — Mene so prišli zato, ker sem hodil po mestu po osmi uri, — je izustil prvo, kar mu je prišlo na misel. Bil je ves v muki in v napetem pričakanju. — In zakaj se ponoči potepaš? — Saj ni bilo ponoči, okoli enajstih je bilo. — Govoril je in sam ni ved verjel v ista areca. Kolenca so mu klecala, ko je silil kratko: — Idi! — Dolnik, pozabival na svoj plašč, odšel k vratom, kapetan pa je spraševal že naslednjega.

Dovoljenja za vožnjo z avtomobili

Dne 14. oktobra t. l. izgubijo veljavnost vsa dovoljenja za vožnjo z avtomobili, izdana v tržaški pokrajini. Ne bodo se dovolila podaljšanja ali uradne obnovitve. Da bo možno pravočasno izdajanje novih dovoljenj, je potrebno, da se prošnje predložijo najpозneje do 27. septembra t. l. Obrazci za prošnje so lahko dvignete v pisarni Avtomobile Club Trst, Piazza Unità, Izpolnjeni obrazci biti v dvojniki, pisani na stroji in izročeni v omejenem uradu v gornjem roku. Obrazcem se ima priložiti potrdilo o pristojnosti lastnika avtomobila, če gre za fizično osebo, ali pa potrdilo tržaške trgovske zbornice (ki potrjuje redni vpis prosilca v seznamu tvrdki), če je lastnik avtomobila kak zavod. Ob izročitvi prošnje se ima predložiti avtomobilska knjižica in dodaten list, ki se po pregledu vrneta. Vse prošnje za dovoljenje, ki so bile vložene prej, se smatrajo za novejavne.

Hvalevredno stališče ameriških pomorščakov

Kot smo že poročali, je v tržaški luki zasidrana tudi ameriška ladja S/S John C. BRECHINRIGGE, ki ima nosilnost 7868 ton in je ob UN-RRR-e pripeljala za Jugoslavijo ob leku in hrano: moko, pšeno, siklako, auzo hrano itd. Ta tovarna ladja je zapustila New York 30. VII, trd pred nekaj dnevi prispela v Trst. Za časa izkrcavanja blaga je izbruhnila v Trstu splošna stavka delavcev in nameščencev. Tretji častnik na omenjeni ladji, Mac Donald, je spriče te stavke silical na ladiji miting, na katerem je bilo enoglasno sklenjeno, da se celokupna posadka te ladje, ki šteje 72 moč, solidizirala s stavkajočimi delavci in nameščenci v Trstu. Vodstvu stavke je od mitinga pooblaščen delegacija, na čelu z aglinim Mac Donaldom, izročila zadevno resolucijo ameriških pomorščakov, organiziranih v National Maritime Union, o čemer poročamo na drugem mestu. Častnik Mac Donald je v nevezanem razgovoru s članom našega uradništva izjavil, da je za časa te vojne sedemkrat s tovorom tankov, namenjenih za slavno Rdečo Armado, v večjem konvoju prispel v Murmansk, ter tam izkrcal dragoceni tovor. Na teh potovanjih je bila ladja, na kateri je bil vikrcan, dvakrat torpedirana. Mac Donald je bil leta 1936-37 eden izmed zelo aktivnih članov odbora Lige za špansko demokracijo. Ta liga je organizirala Abraham Lincolna španski vojni proslavila in si pridobila mnogo laurkov. Član je «National Maritime Union», sindikalna organizacije, ki šteje danes okoli 90 tisoč članov. Ta sindikalna organizacija je organizirala od 23. VIII.-27. VIII. med članstvom in simpatizerji široko zasnovano akcijo protestovljnih prispevkov kot pomoč za obnovitvena dela v Jugoslaviji. Tudi sindikalna organizacija C. I. O. Union je doslej pokazala dosledno svoje prijateljsko razpoloženje napram Jugoslaviji, ter z največimi simpatijami, moralno in materialno, podpirala borbo Juljske krajinje za priključitev Trsta kot federalne enice k demokratični federativni Jugoslaviji. Mladji ameriški pomorščak Mac Donald je kot pobornik sindikalne organizacije v teh dneih najdotojnejši Četnik odpeljal nekega moža Dne 24. septembra popoldne sta se vračala s kolesi iz Bukovce proti Gorici tov. Spangher Rosetta in nek drug tovariš. Na cesti v bližini Sent Petra ju je ustavil a pištolo oborožen možki, v sivozeleni uniformi, ki je prišel na cesto iz gozda. Zahteval je dokumente. Tovariši mu je pokazali dokumente iz Ljubljane, Neznane pa ga je nahrullil čes, da ti dokumenti nič ne veljajo. Edino veljavni dokumenti so dokumenti krajinje Petra! S pištolo v roki je odvzel kolo tovarišču Spangher Rosetti iz Gorice, tovariša pa je gnal pred seboj v bližnji gozd. O tovarisevi usodi ni nobenega glasu.

nešje zastopal načela svoje organizacije ter pokazal tudi v tujni svojo solidarnost s onimi, ki se bore v Trstu in vsej Juljski krajinji za zboljšanje osnovnih življenskih pogojev. Za takšen nastop, ki je vzbudil med širokimi plasti našega naroda v Trstu in Juljski krajinji, nič manj kot v vrstah italijanskega naroda, ki je strjen v antifašističnih organizacijah, toliko odobravanje in simpatičnih komentarjev, gre njemu in njegovim tovarišem toplo priznanje. Kot smo že poročali, je v tržaški luki zasidrana tudi ameriška ladja S/S John C. BRECHINRIGGE, ki ima nosilnost 7868 ton in je ob UN-RRR-e pripeljala za Jugoslavijo ob leku in hrano: moko, pšeno, siklako, auzo hrano itd. Ta tovarna ladja je zapustila New York 30. VII, trd pred nekaj dnevi prispela v Trst. Za časa izkrcavanja blaga je izbruhnila v Trstu splošna stavka delavcev in nameščencev. Tretji častnik na omenjeni ladji, Mac Donald, je spriče te stavke silical na ladiji miting, na katerem je bilo enoglasno sklenjeno, da se celokupna posadka te ladje, ki šteje 72 moč, solidizirala s stavkajočimi delavci in nameščenci v Trstu. Vodstvu stavke je od mitinga pooblaščen delegacija, na čelu z aglinim Mac Donaldom, izročila zadevno resolucijo ameriških pomorščakov, organiziranih v National Maritime Union, o čemer poročamo na drugem mestu. Častnik Mac Donald je v nevezanem razgovoru s članom našega uradništva izjavil, da je za časa te vojne sedemkrat s tovorom tankov, namenjenih za slavno Rdečo Armado, v večjem konvoju prispel v Murmansk, ter tam izkrcal dragoceni tovor. Na teh potovanjih je bila ladja, na kateri je bil vikrcan, dvakrat torpedirana. Mac Donald je bil leta 1936-37 eden izmed zelo aktivnih članov odbora Lige za špansko demokracijo. Ta liga je organizirala Abraham Lincolna španski vojni proslavila in si pridobila mnogo laurkov. Član je «National Maritime Union», sindikalna organizacije, ki šteje danes okoli 90 tisoč članov. Ta sindikalna organizacija je organizirala od 23. VIII.-27. VIII. med članstvom in simpatizerji široko zasnovano akcijo protestovljnih prispevkov kot pomoč za obnovitvena dela v Jugoslaviji. Tudi sindikalna organizacija C. I. O. Union je doslej pokazala dosledno svoje prijateljsko razpoloženje napram Jugoslaviji, ter z največimi simpatijami, moralno in materialno, podpirala borbo Juljske krajinje za priključitev Trsta kot federalne enice k demokratični federativni Jugoslaviji. Mladji ameriški pomorščak Mac Donald je kot pobornik sindikalne organizacije v teh dneih najdotojnejši Četnik odpeljal nekega moža

Žalna svečanost v Sežani

V nedeljo, 30. septembra, bo v Sežani svečana žalna proslava spominu štirih tovarise, ki so jih Nemci 1. februarja 1944, zverinsko mučili in ustrelili v neki jami, v bližini vasi. Njihova imena so: Francetič Karel, iz Kostanjevice na Krasi; Grmek Ciril, iz Avberja, Karž Karol iz Kriza na Krasi, Pavlič Jožef, z Vrabci pri St. Vidu.

Kot aktivni pristasi O F — prvi trije so bili člani bivšega kraškega okrožja, četrti pa partizan — so z mučeniško smrtjo dokazali svojo vdanost in ljubezen do trpičenega ljudstva in domače grude. Zato bomo na mestu, kjer so končali svoja mlada življenja, postavili spomenik, v katerega bodo uklesana imena štirih junakov. V bližini njihovih grobov so še grobovi drugih žrtev, katerih imena so neznana. In vsepovsod, po gmajnah, dolinah, po gričih in poljih so grobovi sinov junaka Šežanskega. Zato bo istega dne v Sežani odkritje drugega spomenika, ki nas bo spominjal na vse one, znane in neznane junake s Krasa, ki so padli za svobodo svoje še nikoli svobodne zemlje.

Poizvedbe

Tovariši iz Istre, ki je bil od junija do avgusta 1944 skupaj s tov. MARINSKOM FRANCEM iz ZAGREBA pri Postojni v taboriščni bolnici pri Sv. Duhu v Zagrebu, na prošnjo, da sporoči o usodi zgoraj naštetega družini Marinšek, Zagreb 20, Postojna.

ANTON JOGAN

je preminul 26. m. tragične smrti. Uslužbenica soproga Marija in vsi sorodniki naznanjajo to bridko izgubo. Dragi pokojnik bo položen k večni nemu počitku na pokopališču na Opčinah. Trst, 27. 9. 1945.

MALI OGLASI

GOSTILNICARJI! Novo vino, teran! Tel. 29-483. DEZNE PIJACE, damske in moške, blago za obleke in moške suknje, dobite v krojačnici Čič Ivan, Corso 2-III, tel. 29-101. PRODA ali zamenja se hiša v bližini industrijskega središča. Natancje poizvedbe pri naši upravi.

SUHE GOBE

Opozorjamo naše kmete in nabiralce da kupim vsako količino kot vedno C. PIERI TRST, VIA IMBRIANI 51. Odgovorni urednik JOZE KOBEN

Flos-Lactis Idealna krema za hitro in prijetno britje brez vode in čopiča. Soffientin